

Posudek na bakalářskou práci Petra Šmejkal

“Portrayals of First World War Trauma in Virginia Woolf’s *Mrs Dalloway* and Pat Barker’s *Regeneration*”

Jako cíl své bakalářské práce si Petr Šmejkal stanovil popis a porovnání vyobrazení psychických poruch spojených s válečnými traumaty v díle *Paní Dallowayová* slavné modernistické autorky Virginie Woolfové (1925) a prvního dílu trilogie současné britské autorky Pat Barkerové *Regeneration* (1991). Zvolené téma je plodné a bohužel stále velice aktuální, neboť s přibývajícými závažnými válečnými konflikty se množí i případy válečných veteránů poznamenaných různými formami tzv. posttraumatické stresové poruchy.

Práce je tradičně členěna na praktickou a teoretickou část. První, teoretická část práce se zabývá popisem příznaků, příčin a léčebných procesů, jak je popisuje odborná literatura a jak jsou zachyceny v beletrii. První světová válka je prezentována jako milník, jako ve své době zcela nový druh světového konfliktu, který přinesl odlišné válečné strategie (zejména zákopovou válku), odlišné zbraně a odlišné zdravotní – ať už fyzické nebo psychické – následky. Petr Šmejkal vyzdvihuje dílo *Paní Dallowayová* jako jedno z prvních, které se na příkladu postavy veterána Septima Smithe soustředí na posttraumatickou stresovou poruchu. Stejným tématem se téměř o sedmdesát let později zabývá Pat Barkerová v trilogii *Regeneration*, ovšem s tím rozdílem, že ve svém díle představuje širší škálu různých typů příznaků, které se projevují či projevovaly u pacientů postižených posttraumatickou stresovou poruchou vzniklou jako následek válečných útrap, jakož i různé léčebné postupy.

Práce upozorňuje na velký posun ve vnímání posttraumatické stresové poruchy. Ta je dnes s vnímáním první světové války přímo pevně spjata, zatímco v době těsně po ní jí nebyla přiznána ani existence. To mohlo být do jisté míry spjata s absencí výrazného společného příznaku, kterým by postižení trpěli. Naopak, název posttraumatická stresová porucha zahrnuje obrovské množství zcela odlišných projevů, které mají společné pouze to, že se jedná o reakci na traumatický zážitek, velmi často válečné nasazení. V souvislosti s první světovou válkou se toto postižení velice často vyskytovalo zejména v souvislosti s plošným bombardováním, od toho je ostatně odvozen i anglický název “shellshock”. Léčba a náprava je ústředním tématem románu *Regeneration*, který upozorňuje i na to, jak onemocnění nebyla zpočátku přikládána důležitost a pokud docházelo k léčbě, jednalo se pouze o primitivní popírání syndromů za využití značně bolestivých metod. Šťastnější z postižených podstupovali jakousi formu psychoterapie, která z hlediska válečných potřeb, zejména

opětovného nasazení vojáků do akce, nepřinášela, vzhledem ke své časové náročnosti, velký užitek. Na tomto místě je poněkud překvapivé, že se autor bakalářské práce nijakým způsobem nezabývá samotnou existencí traumatu, protože to samo o sobě a zároveň mechanismy s ním spojené bylo pojmenováno a zmapováno zejména v práci Sigmunda Freuda, kterou založil na výsledcích práce s navrátilci z válečné fronty, k čemuž právě Pat Barkerová v románu *Regeneration* skrze postavu doktora Riverse odkazuje.

Přes stručný popis děje obou děl se Petr Šmejkal dostává k podrobnější analýze tématu posttraumatické stresové poruchy v obou románech. Z hlediska *Paní Dallowayové* se soustřeďuje na postavu Septima Smithe, který byl přímým účastníkem bojů, u něhož se po bližší nespecifikovaném traumatickém zážitku postupně rozvine poměrně závažná psychóza, která společně s neúspěšnými pokusy o léčení vede k sebevraždě. *Paní Dallowayová* je emblematickým dílem britského modernismu a tudíž i s ním spojeného experimentálního pojetí literatury, které se v tomto případě odráží zejména v rozrušení dějové linie v tradičním slova smyslu a narušení integrity jednotlivých postav. Na rozdíl od *Paní Dallowayové* postupuje děj *Regeneration* chronologicky a posttraumatická stresová porucha, její příčiny i následky jsou prezentovány z objektivního hlediska. Jako možné vysvětlení tohoto rozdílu autor uvádí fakt, že první světová válka byla v mysli Virginie Woolfové stále živým zážitkem, který nebylo možné objektivizovat, zatímco pro Pat Barkerovou tento postup již možný byl. Tomuto předpokladu dle Petra Šmejkala odpovídá i fakt, že zatímco *Regeneration* představuje celé panoptikum pacientů postižených řadou odlišných příznaků, které může posttraumatická stresová porucha vyvolat, Virginie Woolfová je představuje spíše v abstraktní formě na příkladě subjektivního vědomí. Proces léčby je považován za podstatnou součást obou románů, oba jej však pojednávají odlišně. V *Regeneration* je odlišný přístup k jednotlivým případům ústředním tématem, což se ostatně zračí i v samotném titulu díla. Virginie Woolfová se v *Paní Dallowayové* soustřeďuje zejména na její negativní dopad. Z toho autor bakalářské práce usuzuje, že hlavním rozdílem je odlišné pojetí role a zejména přínosu lékařů. Zatímco Pat Barkerová zobrazuje lékaře vstřícného, účastného a informovaného, ochotného do léčby zapojit nejnovější poznatky, jsou lékaři ve světě Septima Smithe spíš zkázou než přínosem.

V závěru autor práce konstatuje značné odlišnosti ve způsobu vyobrazení posttraumatické stresové poruchy s ohledem na odlišné umělecké zaměření obou autorek. Na místě, kde Virginie Woolfová přináší abstraktní zobrazení zkušenosti, přichází Pat Barkerová s konkrétním popisem událostí. Subjektivní pohled Septima Smithe je zastoupen objektivním náhledem na jednotlivé případy a jejich léčení. Implicitní odkazy *Paní*

Dallowayové jsou konfrontovány s explicitním až naturalistickým líčením příčin, následků i pokusů o nápravu v *Regeneration*.

Bakalářská práce Petra Šmejkal je po stránce jazykové a stylistické téměř bezchybná. Autor se vyjadřuje obratně, za využití široké škály výrazových prostředků. Výsledný text je tak čtivou, poučenou a poučnou interpretací dvou výrazných děl britské literatury.

Při obhajobě se Petr Šmejkal zaměří na následující otázky:

- 1) Jakou roli hraje v kontextu románu *Paní Dallowayová* Septimus Smith? Jaký vztah zaujímá k postavě paní Dallowayové? Jaký vztah pak zaujímá k osobnosti autorky Virginie Woolfové?
- 2) Proč si Pat Barkerová zvolila tematiku první světové války? Jak aktuální byla tato tematika v kontextu 90.let 20.století?

Z výše uvedených důvodů práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **výborně**.

V Praze 4.6. 2013

.....
PhDr. Tereza Topolovská
oponent práce